

AKTIVITA ŽÁKŮ VE VÝUCE

Vypracovala: Alena Poláčková, UČO: 481313, PS 2019, Výzkum v pedagogické praxi (SZ6006) – seminář 17

Vyučující: doc. Mgr. et Mgr. Kateřina Vlčková, Ph.D.

ÚVOD DO PROBLEMATIKY

Aktivita a samostatnost žáků ve výuce je velmi diskutovaným tématem ve spojitosti s otázkou modernizace školství a zlepšení vedení třídy. Učitelé mají často problém zařazovat do výuky zajímavější prvky, které by vedly k aktivitě ze strany žáků. Je to především kvůli náročnější přípravě na hodinu nebo z důvodu velkého množství učiva, které se nejrychleji předává pasivním studentům formou frontální výuky. Jedná se o zajímavé téma, kterým se zabývala již řada výzkumů a publikací. Zpracoval jej například Maňák J. (1998). Jde o důležitý aspekt strategie řízení třídy. Které velmi důkladně rozebrali ve své přehledové studii Lukas, J., Lojdová, K. (2018).

KVANTITATIVNÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA

Vedou učitelé žáky k aktivnímu zapojení do výuky a schopnosti samostatně uvažovat a pracovat?
Touto otázkou se chci zabývat s ohledem na vlastní zkušenost, kdy učitelé nedávají ve výuce žákům mnoho prostoru a tím žáky vedou k pasivitě a neschopnosti samostatného uvažování a řešení problémů.

METODIKA VÝZKUMU

Do celkového výzkumu byl zvolen vzorek 231 studentů z 1. ročníku NMgr. studia učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity vykonávajících dlouhodobě praxe na 2. stupni ZŠ a jejich provádějící učitelé. Ke sběru dat byla využita kvantitativní metoda, dotazník, dle Gavory P., et al. (2010) jedna z nepoužívanějších výzkumných metod. Jednalo se o online a tištěné BIMS a nFCS dotazníky. Dotazníky byly anonymní. Výhodou dotazníků je, že lze posbírat větší množství dat. Avšak validitu dotazníků může negativně ovlivňovat například to, že nelze zcela dohlédnout na to, aby respondenti odpovídali pravdivě.
Na základě odpovědí z dotazníků jsem si následně zvolila kvantitativní výzkumnou otázku a dle ní vybrala odpovědi, které jsem následně zpracovala v programu Statistica a Excel.

VÝSLEDKY

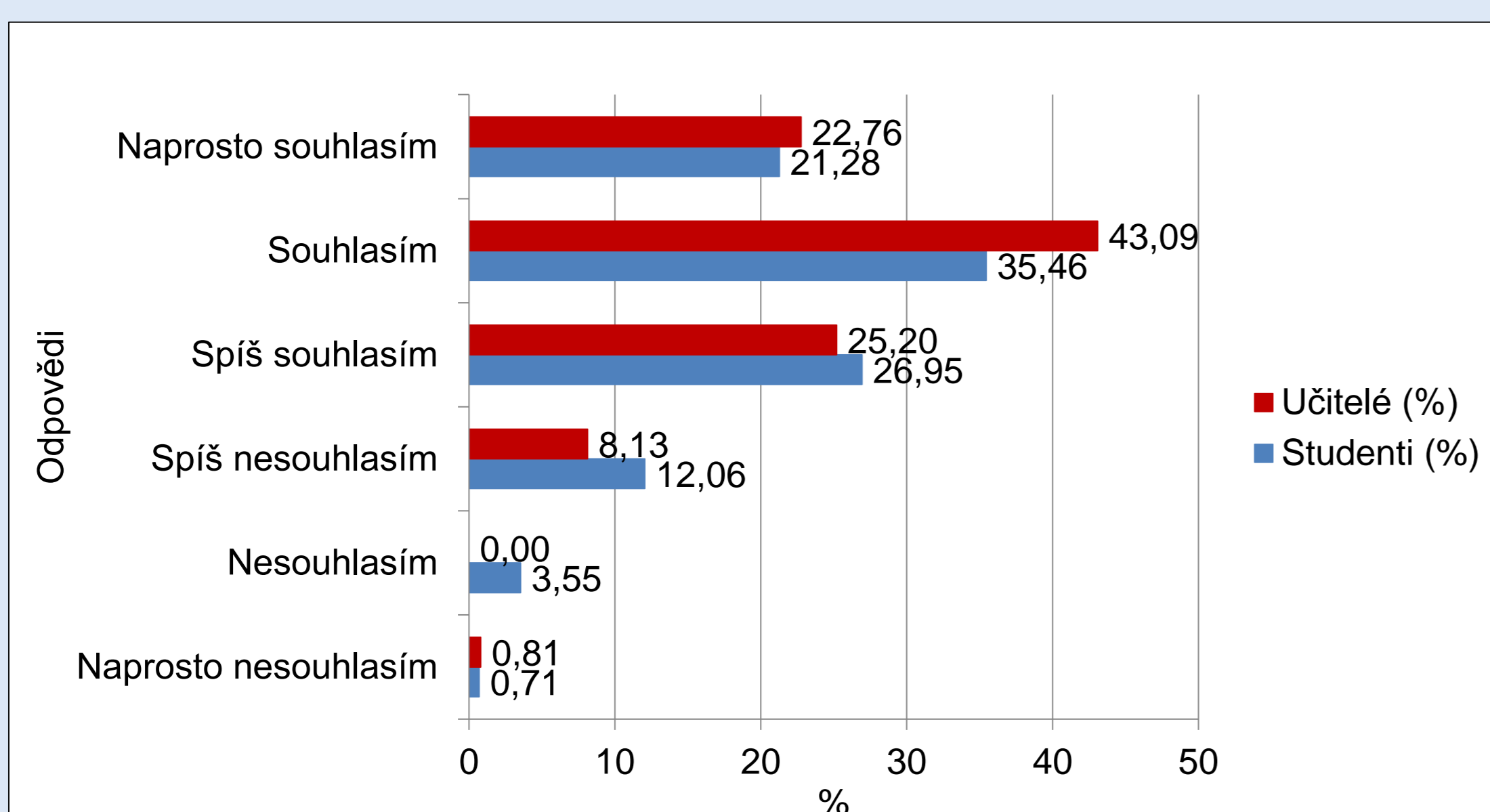
Celkově bylo pro výzkum osloveno 231 studentů a 231 provázejících učitelů. U studentů byla návratnost dotazníků 62% a u učitelů 53%.

Otázka č. 1: Zapojují žáky do aktivní diskuse o tom, jak použít získané znalosti v běžném životě.

Tabulka 1. Relativní zastoupení odpovědí studentů a učitelů.

Odpověď	Studenti (%)	Učitelé (%)
Naprosto nesouhlasím	0,71	0,81
Nesouhlasím	3,55	0,00
Spíš nesouhlasím	12,06	8,13
Spíš souhlasím	26,95	25,20
Souhlasím	35,46	43,09
Naprosto souhlasím	21,28	22,76

Graf 1. Zapojují žáky do aktivní diskuse o tom, jak použít získané znalosti v běžném životě.

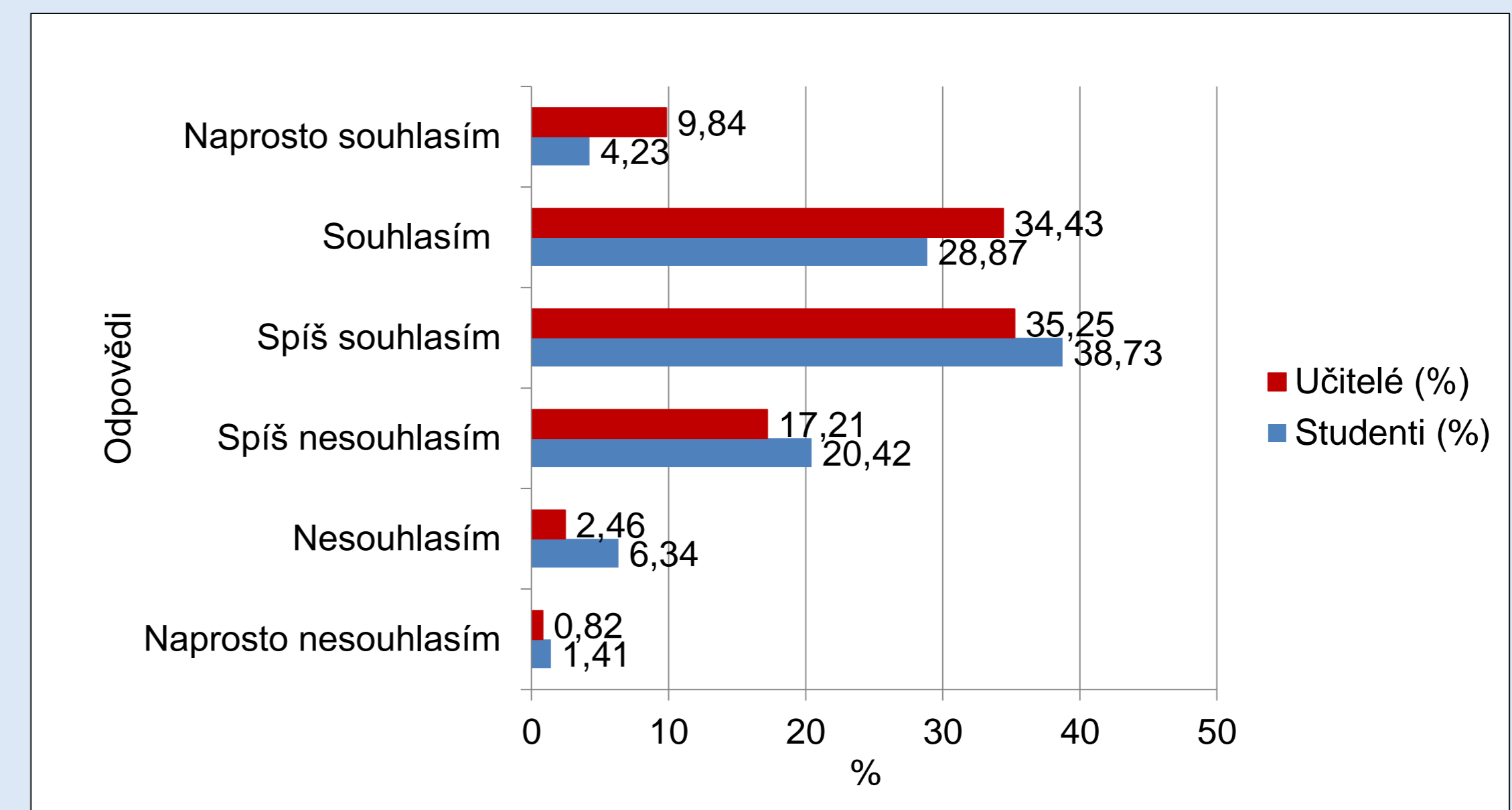
V první otázce respondenti z řad studentů i učitelů nejčastěji uváděli, že souhlasí s tím, že ve výuce žáky zapojují do aktivní diskuse o tom, jak použít získané znalosti v běžném životě. Uvedlo ji 43,09% učitelů a 35,46% studentů. Dalšími nejčastějšími odpověďmi byly „spíš souhlasím“ a „naprosto souhlasím“ s daným tvrzením. Odpovědi s nesouhlasem se vyskytovalo málo. Z negativních odpovědí byla nejčastější odpověď „spíš nesouhlasím“ s tvrzením, uvedlo ji 8,13% učitelů a 12,06% studentů. Odpověď „nesouhlasím“ uvedlo 3,55% studentů, ale žádný učitel a „naprosto nesouhlasím“ uvedlo necelé procento učitelů i studentů.

Otázka č. 2: Využívám náměty žáků k vytvoření pravidel ve třídě.

Tabulka 2. Relativní zastoupení odpovědí studentů a učitelů.

Odpověď	Studenti (%)	Učitelé (%)
Naprosto nesouhlasím	1,41	0,82
Nesouhlasím	6,34	2,46
Spíš nesouhlasím	20,42	17,21
Spíš souhlasím	38,73	35,25
Souhlasím	28,87	34,43
Naprosto souhlasím	4,23	9,84

Graf 2. Využívám náměty žáků k vytvoření pravidel ve třídě.

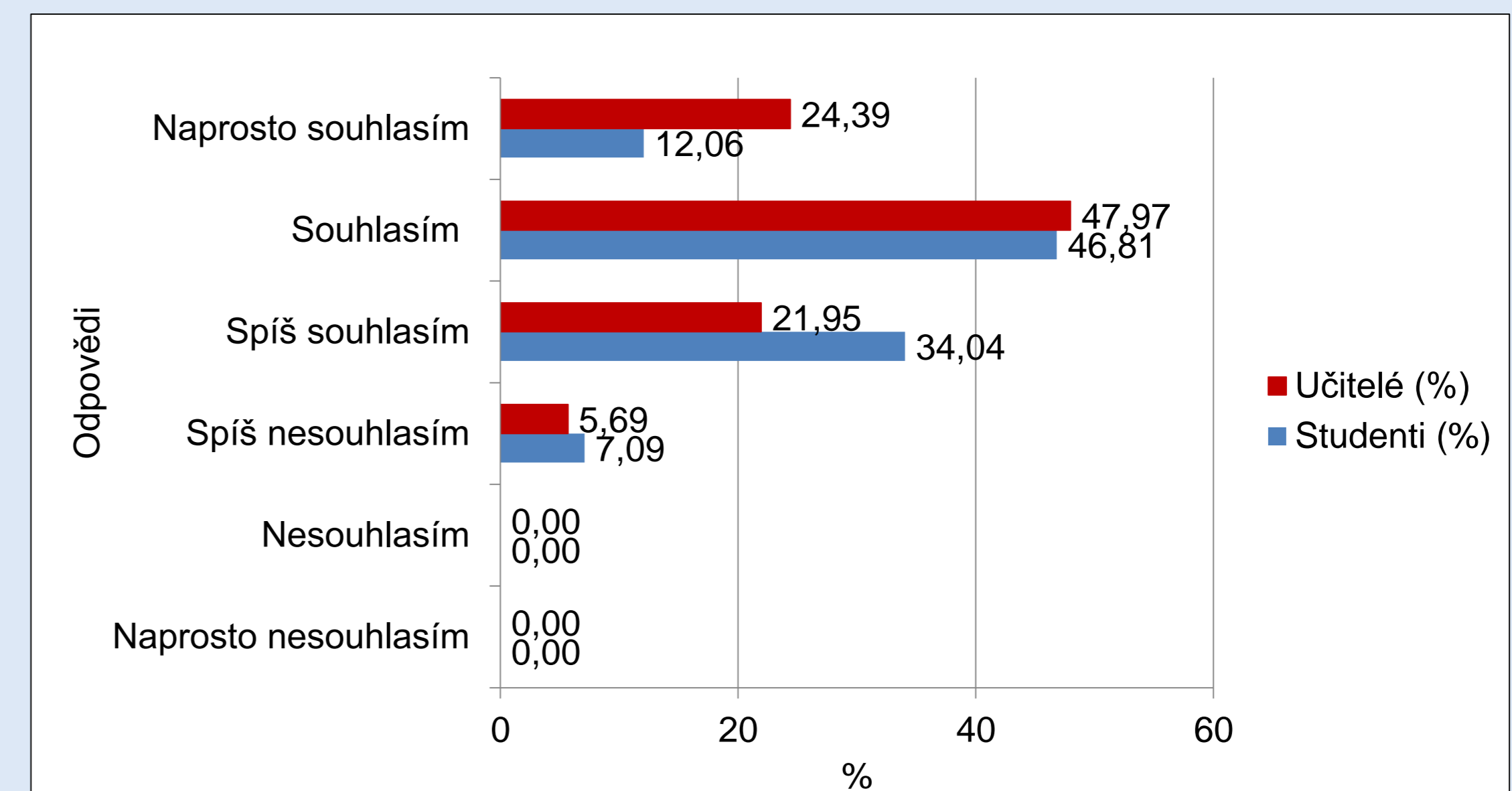
Nejčastější odpovědi na druhou otázku, zda učitelé využívají náměty žáků k vytvoření pravidel ve třídě, bylo „spíš souhlasím“ s 35,25% zastoupením učitelů a 38,73% zastoupením studentů. Srovnatelné procento učitelů uvádělo, že s tímto tvrzením souhlasí, ze studentů ji uvedlo 28,87%. Větší zastoupení zde měla i negativní odpověď „spíš nesouhlasím“, uvedlo ji 17,21% učitelů a 20,42% studentů. Nejméně se vyskytovaly odpovědi „naprosto nesouhlasím“, „nesouhlasím“, tuto odpověď uváděli více studenti než učitelé, a „naprosto souhlasím“, kterou naopak uváděli častěji učitelé než studenti.

Otázka č. 3: Většinou vedu žáky k tomu, aby hledali řešení problému a kladli otázky.

Tabulka 3. Relativní zastoupení odpovědí studentů a učitelů.

Odpověď	Studenti (%)	Učitelé (%)
Naprosto nesouhlasím	0,00	0,00
Nesouhlasím	0,00	0,00
Spíš nesouhlasím	7,09	5,69
Spíš souhlasím	34,04	21,95
Souhlasím	46,81	47,97
Naprosto souhlasím	12,06	24,39

Graf 3. Většinou vedu žáky k tomu, aby hledali řešení problému a kladli otázky.

Ve třetí otázce, kde byli respondenti tázáni, zda většinou žáky vedou k tomu, aby hledali řešení problému a kladli otázky, studenti i učitelé nejčastěji uváděli, že s tímto tvrzením souhlasí. Dále 24,39% učitelů uvádělo, že s tvrzením naprosto souhlasí na rozdíl od 12,06% studentů, kteří naopak více uváděli, že spíše souhlasí. Tuto odpověď vybralo 34,04% studentů a 21,95% učitelů. Negativní odpovědi se u této otázky téměř nevyskytovaly. Odpovědi „nesouhlasím“ a „naprosto nesouhlasím“ nevedl nikdo a „spíš nesouhlasím“ uvedlo 7,09% studentů a 5,69% učitelů.

DISKUSE

Z výsledků mého zkoumání vyplývá, že se učitelé i studenti učitelství snaží žáky aktivizovat, zapojovat do výuky a vedou je k samostatnému uvažování. Toto zjištění mě popravdě poněkud překvapilo. Z mých zkušeností ze střední i základní školy, byla většina předmětů vyučována frontálně s minimálním příspěvkem ze strany žáků a celé učení spočívalo pouze z memorování předem dané látky bez potřeby jakéhokoliv uvažování. Učitelů, kteří by se snažili o zapojení žáků do výuky, jsem potkala jen minimum a většinou se jednalo o mladé a čerstvě vystudované učitele. Proto mě také zaskočil další výsledek, který z výzkumu vyplynul. Na aktivizaci žáků odpovídali kladně více učitelé než studenti, čekala jsem, že výsledek bude opačný. Je však otázkou, zda všichni respondenti odpovídali podle pravdy.

ZÁVĚR

V této práci jsem chtěla zjistit, zda učitelé vedou žáky k samostatnému uvažování a zapojují je do výuky. Výsledky jsou z mého pohledu celkem překvapivé. Do příště by bylo lepší mít více otázek. Pokud bych v budoucnu zpracovávala podobné téma, zvolila bych si rozhovor jako metodu sběru dat a menší vzorek respondentů, abych se mohla dobrat přesnějších odpovědí.

LITERATURA

Maňák, J. (1998). Rozvoj aktivity, samostatnosti a tvořivosti žáků. Masarykova univerzita v Brně.

Lukas, J., Lojdová, K. (2018). Řízení třídy: přístupy, oblasti, strategie. *Pedagogika*, 2, 155–172. Dostupné z: <http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=11887&lang=cs>

Gavory, P., et al. (2010). *Elektronická učebnice pedagogického výzkumu*. [online]. Bratislava: Univerzita Komenského. Dostupné z: <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk>